

WIESŁAW BAR OFMCONV*

JAN PAWEŁ II JAKO PROMOTOR ŚWIĘTOŚCI

Wstęp

Jak podkreśla kard. José Saraiva Martins, wieloletni prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, za pontyfikatu papieży Jana Pawła II i Benedykta XVI, świętość była bardzo ważnym tematem w nauczaniu Jana Pawła II¹. Był jej promotorem, w rozumieniu *Słownika kościelnego łacińsko-polskiego*: „pobudziciel, posuwający, broniący sprawy”². Ten aspekt jego działalności w polskiej literaturze znalazł wielokrotnie wyraz, zwłaszcza w opracowaniach ks. prof. Henryka Misztala, poczynając od artykułu *Świętość w ustawodawstwie i nauczaniu Jana Pawła II*, u którego podstaw był wykład otwarty w KUL, wygłoszony w pierwszą rocznicę śmierci św. Jana Pawła II³; w tym samym roku opublikował *Jan Paweł II – promotor świętości*⁴, a rok później *Świętość w ujęciu Jana Pawła II*⁵.

* Prof. dr hab., Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; e-mail: mswrab@kul.pl.

¹ J. Saraiva Martins, *Święci i świętość według Jana Pawła II*, www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TH/THO/25jp/martins_swietosc.html [dostęp: 1.06.2017 r.].

² A. Jougan, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992, s. 547.

³ Zob. H. Misztal, *Świętość w ustawodawstwie i nauczaniu Jana Pawła II*, [w:] H. Misztal, W. Bar (red.), *Świętość kanonizowana według papieży Jana Pawła II i Benedykta XVI* Lublin 2006, s. 9-34.

⁴ Zob. H. Misztal, *Jan Paweł II – promotor świętości*, [w:] R. Sztynchmiller (red.), *Jan Paweł II – prawodawca i sługa prawa Bożego*, Olsztyn 2006, s. 157-178.

⁵ Zob. H. Misztal, *Świętość w ujęciu Jana Pawła II*, „Biuletyn Informacyjny Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie” 2007, t. 12, s. 101-120.

Wskazany wyżej autor zauważa, że Jan Paweł II nauczając o świętości, do której wszyscy są wezwani, miał na uwadze świętość zbawionych, ale nie wyniesionych na ołtarze, i świętość kanonizowaną, która podlega osądowi Kościoła i znajduje wyraz w beatyfikacjach i kanonizacjach, którym służą odnowione procedury postępowania.

W nawiązaniu do pierwszego członu myśli przewodniej konferencji – *Kościół i jego prawo ...* – i materii, którą zajmujemy się w Katedrze Prawa Kanonizacyjnego KUL, najpierw przypomniane zostaną najważniejsze regulacje przyjęte za pontyfikatu Świętego (1) i efektywność ich stosowania (2), a następnie – z odniesieniem do drugiego członu *...w nauczaniu...* oraz z inspiracji wystąpienia poprzedzającego – *Interpretacja ustaw kanonicznych a nowa ewangelizacja: innowacyjna lekcja św. Jana Pawła II* – przedstawione będzie zagadnienie nowej ewangelizacji „ze świętymi”, z podkreśleniem „prawdziwej i własnej pedagogii świętości”⁶ (3).

1. Odnowiona procedura kanonizacyjna w służbie promocji świętości

W dniu promulgowania Kodeksu dla Kościoła łacińskiego (KPK) – 25 stycznia 1983 r.⁷ – Jan Paweł II ogłosił również Konstytucję apostolską *Divinus perfectionis Magister*⁸, która w tym dniu weszła w życie. Po wprowadzeniu teologicznym uzasadniającym kult świętych i trwającą praktykę kanonizacji, po przywołaniu historycznych regulacji w tej materii, papież wskazał na wagę najnowszych doświadczeń uzasadniających reformę oraz jej cel – „aby wyjść naprzeciw wymaganiom uczonych i zaradzić pragnieniom Braci Naszych w Biskupstwie, którzy domagali się większej szybkości postępowania przy równoczesnym zachowaniu solidności dochodzenia w sprawach tak ważnych. Poza tym oświeceni nauką Soboru Watykańskiego II o kolegalności ze wszech miar

⁶ Zob. Ioannes Paulus II, *Epistula Apostolica „Novo millenio ineunte”*. 6.01.2001, 31, AAS 93(2001) 266-309.

⁷ *Codex Iuris Canonici, auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 75(1983), pars II.

⁸ Ioannes Paulus II, *Constitutio Apostolica „Divinus perfectionis Magister”*. *Modus procedenti in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio*. 25.01.1983, AAS 75(1983) 349-355.

wypada, aby sami Biskupi więcej współpracowali ze Stolicą Apostolską w prowadzeniu spraw kanonizacyjnych⁹.

Konstytucja zawiera podstawową strukturę obowiązującego prawa kanonizacyjnego Kościoła katolickiego. Oczywiście, „w sprawach tych mają ponadto zastosowanie przepisy [...] Kodeksu, ilekroć w teźże ustawie odsyła się do prawa powszechnego albo chodzi o normy, które z samej natury rzeczy dotyczą tych spraw” (KPK 1983, kan. 1403 § 2). Siedem lat później wydany został *Kodeks Kanonów dla Katolickich Kościołów Wschodnich* (KKKW), który „winien być uważany jakby za nowe dopełnienie nauki przedstawionej przez Sobór Watykański II” – napisał papież w Konstytucji apostolskiej *Sacri Canones* z 18 października 1990 r.¹⁰ W obu kodeksach postępowanie kanonizacyjne zostało uznane za specjalne: „Sprawy kanonizacji Sług Bożych rządzą się szczególną ustawą papieską” (KPK 1983, kan. 1403); „W sprawach zaliczania Sług Bożych do grona Świętych, należy zachować normy specjalne wydane przez Biskupa Rzymskiego” (KKKW, kan. 1057).

Biskup Rzymu władzę ustawodawczą może delegować dykasteriom Kurii Rzymskiej i Synodowi Biskupów. W interesującym nas przypadku tak się stało, o czym traktuje numer 2) *Konstytucji „Divinus perfectionis Magister”*. Papież polecił, by w dochodzeniu prowadzonym przez biskupa tenże postępował „według Norm Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych” i w sześciu punktach podał zasady postępowania. Na podstawie delegacji zostały one rozwinięte w *Normach Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, które należy zachować przy prowadzeniu dochodzenia przez Biskupów w sprawach kanonizacyjnych*¹¹. Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych – po uzyskaniu aprobaty papieża – wydała je 7 lutego 1983 r. Dla spraw kanonizacyjnych będących w toku, wydano normy przejściowe – *Dekret generalny w sprawach Sług Bożych, które są aktualnie rozpatrywane w Świętej Kongregacji*¹².

⁹ Tekst w j. polskim za: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, Lublin 2003, s. 506-515.

¹⁰ Ioannes Paulus Episcopus, *Constitutio Apostolica „Sacri Canones”*, AAS 82(1990) 1033-1044; *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium, auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 82(1990) 1061-1363.

¹¹ *Congregatio de Causis Sanctorum, Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis*. 7.02.1983, AAS 75(1983) 396-403; tekst w j. polskim za: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 541-551.

¹² *Congregatio de Causis Sanctorum, Decretum generale de Servorum Dei Causis, quarum iudicium apud Sacram Congregationem pendet*. 7.02.1983, AAS 75(1983) 403-404; tekst w j. polskim za: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 552-553.

Zarówno *Konstytucja*, jak też *Normy* w swej istocie nie zostały dotychczas zmienione, a tylko zinterpretowane za pontyfikatu papieża Benedykta XVI¹³ i wyposażone w nowe narzędzia za papieża Franciszka, zawierające zmienione normy dotyczące administrowania funduszami spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych (2016 r.)¹⁴ oraz postępowania w konsultacji medycznej¹⁵. Zachowują ważność także w przypadku prowadzenia sprawy z tytułu ofiarowania życia, wyodrębnionego ostatnio przez papieża Franciszka listem apostołskim w formie *motu proprio* z 11 lipca 2017 r.¹⁶

2. Promocja świętości przez praktykę publicznego jej uznawania

Od 1588 r., czyli od utworzenia przez papieża Sykstusa V Kongregacji obrzędów (*Konstytucja apostolska „Immensa Aeterni Dei”*. 22.01.1588) do Jana Pawła I, kanonizowanych zostało 440 osób. Spośród nich 302 osoby papież zaliczyli w poczet świętych podczas 98 ceremonii kanonizacji formalnej, zaś wobec 138 osób potwierdzili istniejący kult.

Jan Paweł II w okresie pontyfikatu, podwoił podaną liczbę, bowiem kanonizował 482 błogosławionych w czasie 51 uroczystych celebracji oraz potwierdził niepamiętny kult jednej osoby. Trzeba zauważyć, że kanonizacje te miały miejsce w latach 1982-2004, czyli dopiero w trzecim roku pontyfikatu.

Dopięciu osób kanonizowanych w pierwszych pięciu latach pontyfikatu, w 1984 r., a więc w drugim obowiązywania odnowionej procedury kanonizacyjnej, dołączyła bardzo liczna grupa męczenników – 103. Ta kategoria stała się odtąd charakterystyczną dla kanonizacji dokonywanych

¹³ Congregatio de Causis Sanctorum, *Sanctorum Mater. Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*. 17.05.2007, AAS 99(2007) 465-510.

¹⁴ Congregatio de Causis Sanctorum, *Norme sull'amministrazione dei beni delle Cause di beatificazione e canonizzazione*, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2016/03/10/0178/00376.html> [dostęp: 15.07.2017 r.].

¹⁵ *Regolamento della Consulta Medica*, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2016/09/23/0666/01504.html> [dostęp: 15.07.2017 r.].

¹⁶ Francesco, *Lettera Apostolica in forma di Motu Proprio „maiorem hac dilectionem” sull'offerta della vita*. 11.07.2017, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2017/07/11/0484/01075.html> [dostęp: 15.07.2017 r.].

przez Jana Pawła II¹⁷. O ile spośród 440 osób kanonizowanych przez jego poprzedników tytułem męczennika obdarzono 131 świętych, czyli niespełna 30% wszystkich, to w katalogu świętych z okresu pontyfikatu Jana Pawła II męczennicy stanowią ponad 85%¹⁸. Miał on bowiem, zgodnie z nauką Chrystusa przekonanie, że „Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich” (J 15, 13). Do słów tych nawiązał przy pierwszej kanonizacji męczennika – św. Maksymiliana Marii Kolbego dnia 10 października 1982 r.¹⁹ Później w *Liście apostoelskim „Tertio millennio adveniente”*, przypomniał podstawę i istotę ich kultu: „Głosząc i wielbiąc świętość swoich synów i córek, Kościół oddawał najwyższą cześć Bogu samemu. Czczył w męczennikach Chrystusa, który obdarzył ich łaską męczeństwa i świętości”²⁰.

Jeszcze większe wrażenie, ale i krytykę, wywoływały liczne beatyfikacje. O ile w latach 1588-1978 papieże zezwolili na kult publiczny 1823 Sług Bożych (poprzez beatyfikacje formalne 1314 osób, podczas 280 ceremonii oraz potwierdzenie kultu 507 osób i pozwolenie na własny formularz mszy św. i oficjum dla dwóch), to Jan Paweł II w czasie 147 ceremonii beatyfikował 1338 osób, zatwierdził istniejący kult publiczny czterech osób, a dla trzech – formularz mszy św. i oficjum.

Gdy w latach 1588-1978, z tytułem męczennika beatyfikowano 1263 osoby, co stanowi nieco ponad 69% wszystkich beatyfikowanych, Jan Paweł II zaliczył do tej kategorii 1034 błogosławionych, tj. prawie 77% spośród beatyfikowanych²¹.

¹⁷ Wielokrotnie wskazywał na motywy podjęcia tych spraw, zob. Ioannes Paulus II, *Homilia. In foro ante Vaticanam basilicam habita ob Decretos Dei servis Braulio Corres et Sociis ex Ordine Hospitalario, Philippo Manarriz et Sociis de Congregatione Filiorum Immaculati Cordis B.M.V. et Narcisae Martillo Morán Beatorum caelitem honores*, AAS 85(1993) 652-657; zob. W. Bar, *Sprawy kanonizacyjne Męczenników XX wieku. Studium nad jurysprudencej Kongregacji*, Lublin 2003, s. 31-34; w przypisach 31-38 znajduje się literatura na temat prześladowań.

¹⁸ Zob. W. Bar, *Jan Paweł II wśród swoich (święci i błogosławieni pontyfikatu – panorama)*, [w:] L. Fiejdasz-Buczek (red.), *Dziedzictwo Jana Pawła II*, Lublin 2016, s. 35, 38.

¹⁹ Jan Paweł II, *Kanonizacja błogosławionego Maksymiliana Marii Kolbego. Męczennik miłości. 10.10.1982, „L'Osservatore Romano”* [wyd. pol.] 3(1982), nr 9, s. 1; zawiera się tam również tekst papieskiej homilii; zob. W. Bar, *Święty Maksymilian Maria Kolbe – męczeństwo z miłości*, [w:] Sz. Drzyżdzyk (red.), *Męczeństwo: przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*, Kraków 2012, s. 3-51.

²⁰ Ioannes Paulus II, *Epistula Apostolica „Tertio millennio adveniente”*, 37, AAS 87(1995) 29-30.

²¹ Zob. W. Bar, *Jan Paweł II wśród swoich*, s. 36, 40.

Wykazy kanonizowanych w latach 1588-1978 obejmują świętych pochodzących z 26 nacji, natomiast za pontyfikatu Jana Pawła II z 24 nacji, z tym że 9 pojawiło się po raz pierwszy w katalogach świętych (z Chin, Filipin, Korei, Wietnamu, Chile, Paragwaju, Kanady, Łotwy i Sudanu). Błogosławieni z lat 1588-1978 pochodzili z 34 nacji, natomiast beatyfikowani przez Jana Pawła II z 57 nacji; w przypadku aż 29 stało się to po raz pierwszy w historii²². W tym kontekście warto przywołać słowa Jana Pawła II wypowiedziane w Kinszasie 14 sierpnia 1985 r., w przeddzień beatyfikacji Katarzyny Anwarite Nengapety, pierwszej męczennicy XX w. beatyfikowanej za jego pontyfikatu: „Jako następca Apostoła Piotra, zobowiązany do utwierdzania w wierze moich braci pod każdą szerokością geograficzną, jestem szczęśliwy, że znajduję się wśród was, aby umieścić ów świetlany znak na drodze Kościoła w Zairze [...]”²³. Zaś w Papui-Nowej Gwinei podczas beatyfikacji w 1995 r. wyjaśniał: „W historii lokalnego Kościoła w każdym kraju pierwszy męczennik zawsze wyznacza nowy początek”²⁴.

Z punktu widzenia statystyk, argument, że Jan Paweł II był największym promotorem świętości kanonizowanej został nieco „osłabiony”. Papież Benedykt XVI, który 5 sierpnia 2006 r. w rozmowie z niemieckimi dziennikarzami przyznał, że „Na początku także i mnie trochę się wydawało, iż ta ogromna liczba beatyfikacji nas prawie ‘przygniata’, i że może trzeba było bardziej dobrać postaci, które jaśniej przemawiałyby do naszych sumień”²⁵, sam w ciągu niespełna 8 lat pontyfikatu, w 10 ceremoniach kanonizacyjnych zaliczył w poczet świętych 44 błogosławionych, w tym dwóch męczenników, a w jednym przypadku potwierdził niepamiętny kult. Natomiast w 101 ceremoniach beatyfikowane zostały 842 osoby, w tym 756 jako męczennicy. Co prawda, tylko dwóm przewodniczył osobiście, za to aż 90 ceremonii odbyło się poza Rzymem. Z kolei papież Franciszek do połowy 2017 r. kanonizował formalnie 832 osoby,

²² Tamże, s. 40-41.

²³ Zob. Ioannes Paulus II, *Allocutiones: Banguiæ, ad Christifideles congregatos habita. 14.08.1985; Kinsasæ ob decretos S. D. Mariæ Clementinæ, religiosæ professæ Institutii a Sacra Familia, in saeculo Nengapeta A. Anwarite, Beatorum caelitem honores. 15.08.1985, AAS 78(1986) 62-77.*

²⁴ Jan Paweł II, *Budujcie przyszłość na mocnej skale wiary. Msza św. i beatyfikacja Piotra To Rota, „L'Osservatore Romano”* [wyd. pol.] 16(1995), nr 3, s. 31-33.

²⁵ Benedykt XVI, *Potrzebujemy Boga o ludzkim obliczu. Wywiad Benedykta XVI udzielony niemieckim mediom przed planowaną na początek września pielgrzymką do Bawarii, „Wiadomości KAI”* 2006, nr 34, s. 24.

w tym 802 jako męczenników, natomiast w pięciu przypadkach potwierdził niepamiętny kult. W zapowiedzianej podczas konsystorza w dniu 20 kwietnia 2017 r. ceremonii (dwunastej za pontyfikatu), 15 października w poczet świętych zostanie zaliczonych 35 osób, co podwyższy liczbę świętych kanonizowanych do 872, w tym męczenników 835. Do końca czerwca 2017 r. papież Franciszek beatyfikował 945 Sług Bożych. Również i w tej grupie najwięcej po procesach drogą męczeństwa: 888, z tego 529 w pierwszym roku pontyfikatu. Jeszcze w 2017 r. odbędą się kolejne beatyfikacje (siedem terminów już ogłoszono, 9 pozostaje w uzgodnieniach)²⁶, które obejmą 183 osoby, w tym 176 męczenników, najwięcej z Hiszpanii (169), co podniesie liczbę beatyfikowanych i kanonizowanych męczenników z okresu wojny cywilnej w tym kraju do 1836 osób. Natomiast statystyki dla pontyfikatu Franciszka poszybują do 1128 błogosławionych, w tym 1064 z tytułem męczennika.

Czyżby i dwaj ostatni papieże ulegli pokusie „produkcji” świętych, o co oskarżano²⁷ Jana Pawła II? Przeczy temu nauczanie papieża Benedyk-

²⁶ Daty potwierdzone: 23.09.2017 – Stanisław Franciszek Rothe (kapłan, ur. USA, zm. Gwatemala, +1981, M); 30.09.2017 – Tytus Zeman (1915-1969, kapłan, salezjanin, Słowacja, zm. po wyjściu z więzienia w 1964, M); 7.10.2017 – Arseniusz da Trigolo (Józef Migliavacca, 1849-1909, Włochy, kapłan, OFM Cap, fundator Kongregacji Sióstr Naszej Pani Pocieszenia, W); 21.10.2017 – Mateusz Casals (+1936-1937, Hiszpania, klaretyn i 108 Towarzyszy, diec. Barcelona); 28.10.2017 – Jan Schiavo (1903-1967, Włochy, kapłan, Kongregacja św. Józefa, misjonarz w Brazylii, W); 4.11.2017 – Rani Maria Vattalil (1954-1995, Indie, hinduska zakonnica, Zgromadzenie Franciszkanek Klarysek, M); 11.11.2017 – Wincenty Queralt Lloret (1894-1936, Hiszpania, kapłan, CM, diec. Barcelona, i 20 Towarzyszy ze Zgromadzenia Misji, Siostry Miłosierdzia, świeccy wincentyńscy współpracownicy); 11.11.2017 – Józef Maria Fernández Sánchez i 38 Towarzyszy (Rodzina Wincentyńska, diec. Madryt, 33 członków Kongregacji Misjonarzy, w tym 17 kapłanów i 16 braci koadiutorów, poza nimi 6 świeckich współpracowników).

Brakuje już tylko ustalenia dat uroczystości beatyfikacyjnych: Franciszek Solano Casey (Bernard, 1870-1957, USA, kapłan, OFM Cap); Maria od Niepokalanej – Adela de Batz de Trenquelléon (1789-1828, Francja, dziewica i założycielka Córek Maryi Niepokalanej); Klara Fey (1815-1894, ur. Niemcy, zm. Holandia, założycielka Kongregacji Sióstr Ubogiego Dzieciątka Jezus); Józefa Saturnina Rodríguez (Catalina de María, 1823-1896, Argentyna, fundatorka Kongregacji Niewolnic Najświętszego Serca Jezusa); Lucjan Botovasoa (1908-1947, Madagaskar, tercjarz franciszkański, ojciec rodziny, M); Teresio Olivelli (1916-1945, Włochy, świecki z Akcji Katolickiej, M); Hanna Chrzanowska (1902-1973, Polska, świecka, pielęgniarka); Jezus Emil Jaramillo Monsalve (1916-1989, Kolumbia, bp, jezuita, M); Piotr Maria Ramírez Ramos (1899-1948, Kolumbia, kapłan, M).

²⁷ Zob. np. W. Beinert, *¿Que son los 'Santos'?*, „Selecciones de Teologia” 2003, t. 42, s. 84-85; K.L. Woodward, *Making Saints. How the Catholic Church Determines Who Becomes a Saint, Who doesn't, and Why*, New York 1990; V. Prisciandaro, *I Santi: come, quanti e perchè*, „Jesus” 2002, nr 11, <http://www.stpauls.it/jesus03/0211je/0211je56.htm> [dostęp: 14.08.2018 r.].

ta, m.in. specjalny cykl jego katechez świętych²⁸. Po prostu cele dokonywanych kanonizacji są niezmiennie od wieków. A są nimi: chwała Najświętszej i Jednej Trójcy, wywyższenie wiary katolickiej oraz umocnienie wiary chrześcijańskiej, co wyraża już formuła kanonizacji²⁹. Warto w tym miejscu przytoczyć słowa Jana Pawła II z *Listu do kapłanów na Wielki Czwartek 2001 r.*: „Nie jest przypadkiem, że w minionych latach starałem się rozwinąć na większą skalę praktykę publicznego uznawania świętości we wszystkich środowiskach, w których się ujawniła, aby można było ukazać wszystkim chrześcijanom różnorakie wzorce świętości oraz by wszyscy pamiętali, że są osobiście do niej powołani”³⁰. Co wyraża też *Prefacja o świętych*: „W zgromadzeniu Świętych jaśnieje Twoja [Boże] chwała, bo dzięki Twojej łasce [święci] zdobyli zasługi, które nagradzasz. W ich życiu ukazujesz nam wzór postępowania, przez ich wstawiennictwo udzielasz nam pomocy, a we wspólnocie z nimi dajesz nam obiecane dziedzictwo. Umocnieni przez tak licznych świadków, toczyliśmy zwycięski bój z wrogami zbawienia, aby osiągnąć razem ze świętymi niewiednący wieniec chwały”³¹.

3. Święci i błogosławieni w dziele nowej ewangelizacji

Nie sposób w formie artykułu przedstawić nauczanie papieskie na temat świętości. Przypomniane zostaną tylko niektóre wątki, istotne

²⁸ Zob. W. Bar, *Święci w nauczaniu papieża Benedykta XVI*, [w:] *Świętość kanonizowana*, s. 63-81.

²⁹ „Ad honorem Sanctae et Individuae Trinitatis, ad exaltationem fidei catholicae et vitae christianae incrementum, auctoritate Domini nostri Iesu Christi, beatorum Apostolorum Petri et Pauli ac Nostra, matura deliberatione prehabita et divina ope saepius implorata, ac de plurimorum Fratrum Nostrorum Consilio, Beatos N.N., Sanctos esse decernimus et definimus, ac Sanctorum Catalogo adscribimus, statuantes eos in universa Ecclesia, inter Sanctos pia devotione recolere debere. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Schola i wierni zakończą radosnym śpiewem «Amen»”.

Formuła „Sanctum esse decernimus et definimus” wskazuje, że akt kanonizacji ma walor dogmatyczny (*factum dogmaticum*). Przypomniała o tym Kongregacja Nauki Wiary w dokumencie z 29 czerwca 1998 r. *Wyjaśnienie doktrynalne dotyczące końcowej części formuły „Wyznania wiary”*. Tekst w j. polskim: „L’Osservatore Romano” [wyd. pol.] 19(1998), nr 10, s. 16-19.

³⁰ *List Ojca Świętego Jana Pawła II do kapłanów na Wielki Czwartek 2001 r.*, „L’Osservatore Romano” [wyd. pol.] 22(2001), nr 5, s. 4-8.

³¹ Zob. *Prefacja o świętych*, 70, [w:] *Mszal rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 2009, s. 87*; zob. też: 71, s. 88*; 73, s. 90*.

z punktu widzenia prawa kanonizacyjnego oraz wskazana będzie wybrana literatura.

Najpierw na uwagę zasługuje spostrzeżenie, że Jan Paweł II, silnie wiązał świętość z antropologiczną koncepcją człowieka – osoby, która realizuje się poprzez czyn, a czyny te mają wartość moralną – są dobre lub złe. Świętość to styl życia osoby, powiązany z moralnością. Za Janem od Krzyża papież mówił o świętości jako dojrzwaniu do wieczności. Świętość staje się więc wartością empiryczną: można ją opisywać, poznać, weryfikować – czyli może być przedmiotem postępowania kanonizacyjnego³².

W aspekcie teologicznym, w nauczaniu Jana Pawła II, znajdują się wszystkie istotne odniesienia do świętości według Soboru Watykańskiego II: świętość jako atrybut samego Boga, jako dar dla człowieka – w Jezusie Chrystusie, realizowany nie jako projekt indywidualistyczny, ale we wspólnocie Kościoła, by osiągnąć pełnię w wieczności (wymiar eschatologiczny). Wielokrotnie do nich nawiązywał, także w trzech posynodalnych adhortacjach poświęconych różnym stanom w Kościele. W pierwszej z nich z 1988 r. – *Christifideles laici* – o misji i powołaniu świeckich w Kościele stwierdził: „Sobór Watykański II wypowiedział się w sposób niezwykle jasny na temat powszechnego powołania do świętości. Można powiedzieć, że właśnie ono stało się główną sprawą, którą ten Sobór, zwołany dla ewangelicznej odnowy chrześcijańskiego życia, powierzył wszystkim synom i córkom Kościoła”³³. Również w kolejnych – *Pastores dabo vobis*³⁴ z 1992 r. oraz *Vita consecrata*³⁵ z 1996 r. – poświęconych formacji kapłanów we współczesnym świecie oraz życiu konsekrowanemu i jego misji w Kościele i świecie, świętość [...] jako wypełnianie misji przez każdego człowieka, jest myślą podstawową, gdyż „wszyscy chrześcijanie jakiegokolwiek stanu i zawodu, powołani są do pełni życia chrześcijańskie-

³² Zob. T.J. Fułat OFM, *Człowieczeństwo odnowione miłością. Jana Pawła II koncepcja świętości*, Kraków 2009.

³³ *Posynodalna adhortacja apostolska „Christifideles laici” Ojca Świętego Jana Pawła II o powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II*, 16, [w:] *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*, Kraków 1996, t. 1, s. 290; zob. też przypis 41; tekst oryginału: Ioannes Paulus II, *Adhortatio Apostolica Post-synodalis „Christifideles laici”*, AAS 81(1989) 393-521.

³⁴ Ioannes Paulus II, *Adhortatio Apostolica Post-synodalis (...) „Pastores dabo vobis”*, AAS 84(1992) 657-804; tekst w j. polskim: http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_25031992_pastores-dabo-vobis.html [dostęp: 1.07.2017 r.].

³⁵ Ioannes Paulus II, *Ahortatio Apostolica Post-synodalis „Vita consecrata”*, AAS 88(1996) 377-486; tekst w j. polskim: http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_25031996_vita-consecrata.html [dostęp: 1.07.2017 r.].

go i do doskonałości miłości [...] wszyscy więc chrześcijanie zachęeni są i zobowiązani do osiągnięcia świętości i doskonałości własnego stanu”³⁶.

Czerpiąc w nauczaniu o świętości obficie z soborowej *Konstytucji „Lumen Gentium”*, dał jego syntezę w *Liście apostołskim „Novo millennio ineunte”*. Świętość to pełnia życia chrześcijańskiego, która staje się znakiem Boga działającego w Kościele i świecie. Objawia się najpełniej w Jezusie Chrystusie: jest darem i zadaniem – ideałem do naśladowania w życiu z innymi, przez innych i dla innych³⁷.

Podkreślał, że wobec świętości Boga w Trójcy, odpowiedzią Kościoła jest świętość – odzwierciedlenie świętości Chrystusa, który jest świętością Ojca, inaczej nie byłby prawdziwym Kościołem Chrystusa³⁸. To niewątpliwie nawiązanie do nr 48 *Konstytucji Lumen gentium*, gdy Sobór uczy, że Kościół istnieje dlatego, że nie ma innego celu, jak świętość, która przynależy do jego natury, a źródłem jej jest Bóg³⁹. Chrystus założył Kościół, którego pierwszym celem jest uświęcenie człowieka. Świętość „lepiej niż cokolwiek innego wyraża tajemnicę Kościoła”⁴⁰. Zadaniem Kościoła jest uświęcać się i uświęcać; żyć jako znak boskiego zbawienia⁴¹.

W książce *Przekroczyć próg nadziei* Jan Paweł II pytał: „w czym tkwi prawdziwa siła Kościoła?” Zdecydowanie odpowiedział: „Oczywiście siłą Kościoła na Wschodzie i Zachodzie poprzez wszystkie epoki są i pozostaną zawsze święci, to znaczy ci, którzy uczynili prawdę Chrystusa swoją

³⁶ Zob. *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen Gentium”*, 40, 42, [w:] *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2012, s. 104-166 oraz *Posynodalna adhortacja „Christifideles laici”*, 16, [w:] *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*, s. 291; A. Cazzago, *I santi danno fastidio* (seria: *Già e non ancora*), Milano 2004.

³⁷ Ioannes Paulus II, *Epistula Apostolica „Novo millennio ineunte”*. 6.01.2001, 30-31, AAS 93(2001) 287-288.

³⁸ Na przykład w czasie rozważania przed modlitwą *Anioł Pański (Angelus)*, dnia 1 listopada 1985 r., zob. Giovanni Paolo II, *Angelus. Solennità di Tutti i Santi. 1 novembre 1985*, 3, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/angelus/1985/documents/hf_jp-ii_ang_19851101.html [dostęp: 14.08.2018 r.] oraz w przemówieniu na audiencji generalnej 24 listopada 1993 r., zob. Giovanni Paolo II, *Udienza Generale. 24 novembre 1993*, 1, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/audiences/1993/documents/hf_jp-ii_aud_19931124.html [dostęp: 14.08.2018 r.].

³⁹ Zob. A. Cazzago, *I santi danno fastidio...*, s. 51.

⁴⁰ *List apostołski „Novo millennio ineunte”*, 7.

⁴¹ A. Cazzago, *I santi danno fastidio...*, s. 52; zob. też przemówienie do współpracowników z 28 czerwca 1982 r., zwłaszcza 2 i 11: *Discorso di Giovanni Paolo II ai Signori Cardinali, ai confratelli nell'episcopato e nel sacerdozio, ai collaboratori laici della Curia Romana, del Governatorato dello Stato Città del Vaticano e del Vicariato di Roma*, w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/1982/june/documents/hf_jp-ii_spe_19820628_collaboratori-papa.html [dostęp: 1.07.2017 r.].

własną prawdą, którzy poszli tą drogą, którą jest On sam, którzy żyli życiem, jakie z Niego płynie w Duchu Świętym”⁴².

Stanowią oni również o dynamizmie rozwoju Kościoła: pouczając go przez swoje słowa, pociągając świadectwem życia i wspierając orędownictwem są też znakami obecności Boga w świecie, który przemawia do ludzi, także poprzez świętych, ukazując „ludziom naocznie swoją obecność i swoje oblicze. W nich do nas sam przemawia i daje nam znak swojego królestwa”⁴³. Wcześniej zaś Sobór Watykański II przypomniał, że Kościół jest po to by świętość mogła kształtować człowieka i aby w ten sposób stał się on uczestnikiem świętości Boga⁴⁴. Jak pisał w 2001 r.: „Zadać katechumenowi pytanie: Czy chcesz przyjąć chrzest? Znaczy zapytać go zarazem: Czy chcesz zostać świętym? Znaczy postawić na jego drodze radykalizm Kazania na Górze: Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski” (Mt 5, 48)⁴⁵. Ten cel ma określać priorytety duszpasterskiej posługi Kościoła. Dla Jana Pawła II świętość jest „podstawową przesłanką i niezbędnym warunkiem do tego, aby Kościół mógł realizować swoją zbawczą misję”⁴⁶, nazwaną dziełem nowej ewangelizacji. Pierwszy raz użył sformułowania „nowa ewangelizacja” podczas pielgrzymki do Polski w 1979 r. Cztery lata później, pielgrzymując do Ameryki Środkowej, wyjaśniał, że nowość ewangelizacji ma się wyrażać w zapale, metodach i w wyrazie, by dotrzeć z Ewangelią do współczesnego człowieka, żyjącego w różnych, zmieniających się warunkach.

W 2000 r., w czasie konferencji w Krakowie – *Kanonizacje a Nowa Ewangelizacja* – G. Siwek stwierdził, że „święci Jana Pawła II jawią się przed naszymi oczyma jako nauczyciele, realizatorzy, praktyczne wzorce głoszonego przez Papieża dzieła nowej ewangelizacji, czyli jako wciąż aktualni ewangelizatorzy w szerokim tego słowa znaczeniu”⁴⁷. Dlatego tak ważnym elementem, na który św. Jan Paweł II zwracał uwagę, był

⁴² Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei. Jan Paweł II odpowiada na pytania Vittoria Messori*, Lublin 1994, s. 135.

⁴³ *Konstytucja „Lumen Gentium”*, 50; zob. A. Cazzago, *Giovanni Paolo II. Con Cristo nel mondo*, Padova 2010.

⁴⁴ *Konstytucja „Lumen Gentium”*, 48.

⁴⁵ *List apostolski „Novo millennio ineunte”*, 30.

⁴⁶ *Posynodalna adhortacja „Christifideles laici”*, 17.

⁴⁷ G. Siwek, *Beatyfikacje i kanonizacje znakiem nowej ewangelizacji*, [w:] S. Koperek (red.), *Kanonizacje a Nowa Ewangelizacja. Sympozjum naukowe z okazji 30-lecia Instytutu Liturgicznego*, Kraków 2000, s. 183.

walor eklezjalny w każdej sprawie i przesłanie, jakie daje naszym czasom nowy błogosławiony czy święty⁴⁸.

Postępując za Soborem Watykańskim II nakazującym Kościołowi odczytywanie znaków czasu (KDK 4), Jan Paweł II, wskazał na świętych jako znaki czasu, kierując się przy tym kryterium chrystologicznym⁴⁹. Wielokrotnie czynił tak w czasie pielgrzymek, m.in. do Polski, co opracował już S. Pawiński⁵⁰. Jak podkreśla tenże – za Korzeniowskim – „konceptę świętych jako ‘znaków czasu’ Jan Paweł II stworzył w głównej mierze w oparciu o postać św. Maksymiliana M. Kolbego. Już na beatyfikację napisał artykuł pod znamienym tytułem *Znak naszej epoki*⁵¹. Myśl tę rozwijał *W pierwszą rocznicę beatyfikacji Maksymiliana Kolbe*⁵², w pełni zaś w nauczaniu papieskim przy kanonizacji bł. Maksymiliana jako męczennika – „zbawczego znaku” i późniejszych⁵³.

Kanonizując i beatyfikując tak liczną grupę osób, Jan Paweł II prawie zawsze ukazywał drogę każdej z nich do dojrzałości w świętości, zarówno zasady ewangeliczne, jak też wychowawczy przykład innych, by „człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem – o to, ażeby bardziej <był> a nie tylko więcej <miał>”⁵⁴. Przestrzegał przed działaniem, jak

⁴⁸ Zob. W. Bar, *Walor eklezjalny beatyfikacji i kanonizacji*, [w:] W. Bar, L. Fiejdasz (red.), *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, Lublin 2010, s. 57-98.

⁴⁹ Zob. I. Korzeniowski, *„I segni dei tempi” nel pensiero di Giovanni Paolo II*, Roma 1997.

⁵⁰ Zob. S. Pawiński, *Święci jako znaki czasu dla Kościoła w Polsce. Nauczanie Jana Pawła II w czasie jego pielgrzymek do Ojczyzny*, Opole 2003; tenże, *Święci jako znaki czasu w nauczaniu Jana Pawła II w czasie pielgrzymek do Polski. Przesłanie dla życia konsekrowanego*, <http://www.kkbids.episkopat.pl/uploaded/a%2040/Anamnesis40-4cReferat%20-%20%C5%9Awi%C4%99ci%20jako%20znaki%20czasu.pdf> [dostęp: 1.07.2017 r.].

⁵¹ K. Wojtyła, *Znak naszej epoki*, „Tygodnik Powszechny” 1971, nr 42, s. 1.

⁵² K. Wojtyła, *W pierwszą rocznicę beatyfikacji Maksymiliana Kolbe*, „Tygodnik Powszechny” 1972, nr 39, s. 1.

⁵³ Jan Paweł II, *Homilia na kanonizację błogosławionego Maksymiliana Kolbe. Męczennik miłości (10 października)*, [w:] Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, 1982, t. 5, cz. 2, Poznań 1996, s. 531-532; *Homilia ku czci Św. Maksymiliana Marii Kolbego, franciszkanina*, <http://www.zyciezakonne.pl/dokumenty/kosciol/jan-pawel-ii/jan-pawel-ii-przemowienia-i-homilie/jan-pawel-ii-przemowienia-i-homilie-do-osob-konsekrowanych-w-polsce/1983-06-18-niepokalanow-homilia-ku-czci-sw-maksymiliana-marii-kolbego-franciszkanina-20131/> [dostęp: 23.08.2018 r.]; zob. K. Stola, *Pastoralna teologia znaków czasu według Karola Wojtyły*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 1983, z. 3, s. 61-67.

⁵⁴ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone w siedzibie UNESCO, Paryż. 2.06.1980*, <http://www.centrumjp2.pl/wp-content/uploads/2015/01/PRZYSZ%C5%81O%C5%9A%C4%86-CZ%C5%81OWIEKA-ZALE%C5%BBY-OD-KULTURY-Jan-Pawe%C5%82-II-.pdf> [dostęp: 1.07.2017 r.]; zob. A. Cazzago, *I primi passi della Causa di Beatificazione e Canonizzazione di Giovanni Paolo II*, „Quaderni Carmelitani” 2006, nr 23, s. 153-169.

przy taśmie produkcyjnej, pisząc na koniec Wielkiego Jubileuszu, że cała działalność duszpasterska Kościoła powinna być wpisana w perspektywę świętości, z zachowaniem pedagogiki świętości, dostosowanej do każdego powołania⁵⁵. Jednocześnie Jan Paweł II podnosi, że ma to być wychowanie integralne. Kwestię tę opracowała A. Rynio w *Integralne wychowanie w myśli Jana Pawła II*⁵⁶, zaś zagadnienie *Idea licznych beatyfikacji i kanonizacji w pedagogice Jana Pawła II*, Ł. Ryszka i G. Godawa⁵⁷.

Zakończenie

Biskup W. Świerzawski w czasie wspomnianej już konferencji *Kanonizacje a Nowa Ewangelizacja* zaświadczył, że Jan Paweł II w prywatnej rozmowie powiedział: „tak wielu świętych i błogosławionych wyniosłem na ołtarze – i co dalej? Co robicie dla promieniowania ich świętości na wiernych? Czy kanonizacje wpływają na ożywienie ich wiary, nadziei, miłości? Bo po to są”⁵⁸. Teraz wśród nich jest święty Jan Paweł II. Warto dziś zapytać: jakie jest przesłanie jego kanonizacji dla mnie?⁵⁹

Słowa kluczowe: Jan Paweł II, świętość, promotor, kanonizacje, beatyfikacje, nowa ewangelizacja

Bibliografia

- Bar W., *Jan Paweł II wśród swoich (święci i błogosławieni pontyfikatu – panorama)*, [w:] L. Fiejdasz-Buczek (red.), *Dziedzictwo Jana Pawła II*, Lublin 2016, s. 31-52.
- Bar W., *Sprawy kanonizacyjne Męczenników XX wieku. Studium nad jurysprudencją Kongregacji*, Lublin 2003.

⁵⁵ *List apostolski „Novo millennio ineunte”*, 31.

⁵⁶ A. Rynio, *Integralne wychowanie w myśli Jana Pawła II*, Lublin 2004.

⁵⁷ Ł. Ryszka, G. Godawa, *Idea licznych beatyfikacji i kanonizacji w pedagogii Jana Pawła II*, „*Studia Socialia Cracoviensis*” 2014, nr 1, s. 209-221.

⁵⁸ W. Świerzawski, *Świętość – najdoskonalsza ewangelizacja*, [w:] *Kanonizacje a Nowa Ewangelizacja*, s. 15.

⁵⁹ Zob. E. Siepak, *Przesłanie kanonizacji Jana Pawła II*, [w:] L. Fiejdasz-Buczek (red.), *Dziedzictwo Jana Pawła II*, Lublin 2016, s. 15-30.

- Bar W., *Święci w nauczaniu papieża Benedykta XVI*, [w:] H. Misztal, W. Bar, *Świętość kanonizowana według papieży Jana Pawła II i Benedykta XVI*, Lublin 2006, s. 63-81.
- Bar W., *Święty Maksymilian Maria Kolbe – męczeństwo z miłości*, [w:] Sz. Drzyżdzyk (red.), *Męczeństwo: przeszłość – terażniejszość – przyszłość*, Kraków 2012, s. 3-51.
- Bar W., *Walor eklezjalny beatyfikacji i kanonizacji*, [w:] W. Bar, L. Fiejdasz (red.), *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, Lublin 2010, s. 57-98.
- Beinert W., *¿Que son los 'Santos'?*, „Selecciones de Teologia” 2003, t. 42, s. 84-85.
- Benedykt XVI, *Potrzebujemy Boga o ludzkim obliczu. Wywiad Benedykta XVI udzielony niemieckim mediom przed planowaną na początek września pielgrzymką do Bawarii*, „Wiadomości KAI” 2006, nr 34, s. 24.
- Cazzago A. (ed.), *La santità, „misura alta della vita cristiana”*, „Quaderni Carmelitani” 2006, nr 23.
- Cazzago A., *Giovanni Paolo II. Con Cristo nel mondo*, Padova 2010.
- Cazzago A., *I santi danno fastidio (seria: Già e non ancora)*, Milano 2004.
- Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium, auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 82(1990) 1061-1363.
- Codex Iuris Canonici, auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 75(1983), pars II.
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Decretum generale de Servorum Dei Causis, quarum iudicium apud Sacram Congregationem pendet. 7.02.1083*, AAS 75(1983) 403-404.
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis. 7.02.1983*, AAS 75(1983) 396-403.
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Norme sull'amministrazione dei beni delle Cause di beatificazione e canonizzazione*, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2016/03/10/0178/00376.html> [dostęp: 15.07.2017 r.].
- Congregatio de Causis Sanctorum, *Sanctorum Mater. Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi. 17.05.2007*, AAS 99(2007) 465-510.
- Francesco, *Lettera Apostolica in forma di Motu Proprio “maiores hac dilectionem” sull'offerta della vita. 11.07.2017*, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2017/07/11/0484/01075.html> [dostęp: 15.07.2017 r.].
- Fułat T.J., *Człowieczeństwo odnowione miłością. Jana Pawła II koncepcja świętości*, Kraków 2009.
- Giovanni Paolo II, *Angelus. Solennità di Tutti i Santi. 1 novembre 1985*, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/angelus/1985/documents/hf_jp-ii_ang_19851101.html [dostęp: 14.08.2018 r.].
- Giovanni Paolo II, *Discorso di Giovanni Paolo II ai Signori Cardinali, ai confratelli nell'episcopato e nel sacerdozio, ai collaboratori laici della Curia Romana*,

- del Governatorato dello Stato Città del Vaticano e del Vicariato di Roma*, w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/1982/june/documents/hf_jp-ii_spe_19820628_collaboratori-papa.html [dostęp: 1.07.2017 r.].
- Giovanni Paolo II, *Udienza Generale. 24 novembre 1993*, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/audiences/1993/documents/hf_jp-ii_aud_19931124.html [dostęp: 14.08.2018 r.].
- Ioannes Paulus II, *Adhortatio Apostolica Post-synodalis „Christifideles laici”*, AAS 81(1989) 393-521.
- Ioannes Paulus II, *Adhortatio Apostolica Post-synodalis (...) „Pastores dabo vobis”*, AAS 84(1992) 657-804.
- Ioannes Paulus II, *Ahortatio Apostolica Post-synodalis „Vita consecrata”*, AAS 88(1996) 377-486.
- Ioannes Paulus II, *Allocutiones: Banguiae, ad Christifideles congregatos habita. 14.08.1985; Kinsasae ob decretos S. D. Mariae Clementinae, religiosae professae Instituti a Sacra Familia, in saeculo Nengapeta A. Anwarite, Beatorum caelitum honores. 15.08.1985*, AAS 78(1986) 62-77.
- Ioannes Paulus II, *Constitutio Apostolica „Divinus perfectionis Magister”. Modus procedenti in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio. 25.01.1983*, AAS 75(1983) 349-355.
- Ioannes Paulus II, *Constitutio Apostolica „Sacri Canones”*, AAS 82(1990) 1033-1044.
- Ioannes Paulus II, *Epistula Apostolica „Novo millenio ineunte”. 6.01.2001*, AAS 93(2001) 266-309.
- Ioannes Paulus II, *Epistula Apostolica „Tertio millennio adveniente”*, AAS 87(1995) 29-30.
- Ioannes Paulus II, *Homilia. In foro ante Vaticanam basilicam habita ob Decretos Dei servis Braulio Corres et Sociis ex Ordine Hospitalario, Philippo Manarriz et Sociis de Congregatione Filiorum Immaculati Cordis B.M.V. et Narcisae Martillo Morán Beatorum caelitum honores*, AAS 85(1993) 652-657.
- Jan Paweł II, *Budujcie przyszłość na mocnej skale wiary. Msza św. i beatyfikacja Piotra To Rota*, „L'Osservatore Romano” [wyd. pol.] 16(1995), nr 3, s. 31-33.
- Jan Paweł II, *Homilia na kanonizację błogostawionego Maksymiliana Kolbe. Męczennik miłości (10 października 1982)*, [w:] Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, t. 5, cz. 2, Poznań 1996, s. 531-533.
- Jan Paweł II, *Kanonizacja błogostawionego Maksymiliana Marii Kolbego. Męczennik miłości. 10.10.1982*, „L'Osservatore Romano” [wyd. pol.] 3(1982), nr 9, s. 1, 3-4.
- Jan Paweł II, *List Ojca Świętego Jana Pawła II do kapłanów na Wielki Czwartek 2001 r.*, „L'Osservatore Romano” [wyd. pol.] 22(2001), nr 5, s. 4-8.
- Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Christifideles laici” Ojca Świętego Jana Pawła II o powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II*, [w:] *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, Kraków 1996, s. 269-377.

- Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei. Jan Paweł II odpowiada na pytania Vittoria Messoriego*, Lublin 1994.
- Jougan A., *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Wyjaśnienie doktrynalne dotyczące końcowej części formuły „Wyznania wiary”*. 29.06.1998, „L’Osservatore Romano” [wyd. pol.] 19(1998), nr 10, s. 16-19.
- Koperek S. (red.), *Kanonizacje a Nowa Ewangelizacja. Symposium naukowe z okazji 30-lecia Instytutu Liturgicznego*, Kraków 2000.
- Korzeniowski I., *„I segni dei tempi” nel pensiero di Giovanni Paolo II*, Roma 1997.
- Misztal H., *Jan Paweł II – promotor świętości*, [w:] R. Szytychmiller (red.), *Jan Paweł II – prawodawca i sługa prawa Bożego*, Olsztyn 2006, s. 157-178.
- Misztal H., *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, Lublin 2003.
- Misztal H., *Świętość w ujęciu Jana Pawła II*, „Biuletyn Informacyjny Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie” 2007, t. 12, s. 101-120.
- Misztal H., *Świętość w ustawodawstwie i nauczaniu Jana Pawła II*, [w:] H. Misztal, W. Bar, *Świętość kanonizowana według papieża Jana Pawła II i Benedykta XVI*, Lublin 2006, s. 9-34.
- Misztal H., W. Bar, *Świętość kanonizowana według Jana Pawła II i Benedykta XVI*, Lublin 2006.
- Mszał rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 2009.
- Pawiński S., *Święci jako znaki czasu dla Kościoła w Polsce. Nauczanie Jana Pawła II w czasie jego pielgrzymek do Ojczyzny*, Opole 2003.
- Pawiński S., *Święci jako znaki czasu w nauczaniu Jana Pawła II w czasie pielgrzymek do Polski. Przesłanie dla życia konsekrowanego*, <http://www.kkbids.episkopat.pl/uploaded/a%2040/Anamnesis40-4cReferat%20-%20%C5%9Awi%C4%99ci%20jako%20znaki%20czasu.pdf> [dostęp: 1.07.2017 r.].
- Prisciandaro V., *I Santi: come, quanti e perchè*, „Jesus” 2002, nr 11, <http://www.stpauls.it/jesus03/0211je/0211je56.htm> [dostęp: 14.08.2018 r.].
- Rynio A., *Integralne wychowanie w myśli Jana Pawła II*, Lublin 2004.
- Ryszka Ł., G. Godawa, *Idea licznych beatyfikacji i kanonizacji w pedagogii Jana Pawła II*, „Studia Socialia Cracoviensis” 2014, nr 1, s. 209-221.
- Saraiva Martins J., *Święci i świętość według Jana Pawła II*, www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TH/THO/25jp/martins_swietosc.html [dostęp: 1.06.2017 r.].
- Siepak E., *Przesłanie kanonizacji Jana Pawła II*, [w:] L. Fiejdasz-Buczek (red.), *Dziedzictwo Jana Pawła II*, Lublin 2016, s. 15-30.
- Siwek G., *Beatyfikacje i kanonizacje znakiem nowej ewangelizacji*, [w:] S. Koperek (red.), *Kanonizacje a Nowa Ewangelizacja. Symposium naukowe z okazji 30-lecia Instytutu Liturgicznego*, Kraków 2000, s. 177-202.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen Gentium”* (1964), [w:] *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 2012, s. 104-166.

- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”* (1965), [w:] *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2012, s. 526-606.
- Stola K., *Pastoralna teologia znaków czasu według Karola Wotyły*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 30(1983), z. 3, s. 61-67.
- Świerzawski W., *Świętość – najdoskonalsza ewangelizacja*, [w:] S. Koperek (red.), *Kanonizacje a Nowa Ewangelizacja. Sympozjum naukowe z okazji 30-lecia Instytutu Liturgicznego*, Kraków 2000, s. 125-128.
- Wojtyła K., *W pierwszą rocznicę beatyfikacji Maksymiliana Kolbe*, „Tygodnik Powszechny” 1972, nr 39, s. 1.
- Wojtyła K., *Znak naszej epoki*, „Tygodnik Powszechny” 1971, nr 42, s. 1.
- Woodward K.L., *Making Saints. How the Catholic Church Determines Who Becomes a Saint, Who doesn't, and Why*, New York 1990.

JOHN PAUL II AS PROMOTER OF HOLINESS

S u m m a r y

After presenting research of Rev. Prof. Henryk Misztal concerning canonized holiness according to John Paul II, the author at the beginning shows the importance of renewing the canonization procedure for the promotion of holiness (1). He then describes the effectiveness of the 1983 Constitution and Norms, being in force, and reinforced by the Instruction *Sanctorum Mater* issued by Pope Benedict XVI and by the norms regarding the administration of the process funds and the rules for medical consulting committee issued by Pope Francis. The promotion of holiness through the practice of its public recognition (2) – reflects the statistics of beatification and canonization carried out by John Paul II during the 27 years of his pontificate. Their importance in the work of new evangelization and upbringing for holiness (3) is appreciated and developed by later popes.

Key words: John Paul II, holiness, promoter, canonizations, beatifications, new evangelization

ИОАНН ПАВЕЛ II КАК УКРЕПИТЕЛЬ СВЯТОСТИ

Р е з ю м е

После проведения исследований священником-профессором Генриком Миштала (Henryka Misztala) над святостью, канонизованной согласно Иоанну Павлу II, Автор обнаруживает, прежде всего, значение возобновления канонической процедуры по акции святости (1). Потом подходит к эффективности применения Конституции и Норм с

1983 г., по-прежнему актуальных, только редоктированных Инструкцией *Sanctorum Mater*, выданной при понтификату Бенедикта XVI, а также нормы об администрировании фондами процессов и постановлений медицинских консультов при папе римском Франциску. Акция святости при помощи публичной практики ей признания (2) – отражает статистику беатификаций и канонизаций, проведенных Иоанном Павлом II на протяжении 27 лет понтификата. Их значение в деле новой евангелизации и научении к святости (3) также ценят и развивают более поздние папы римские.

Ключевые слова: Иоанн Павел II, святость, укрепитель, канонизации, беатификации, новая евангелизация